

Бібліотечні форуми, конференції

Наукова комунікація в цифрову епоху: бачення сучасних бібліотек

У статті здійснено огляд роботи міжнародної наукової конференції "Наукова комунікація в цифрову епоху" та окреслено основні питання, які обговорювались.

**Світлана
Чуканова,**

*провідний
бібліотекар
Наукової бібліотеки
Національного
університету
"Києво-Могилянська академія"*

З 30 січня по 1 лютого 2013 року Наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія" (НаУКМА) радо зустрічала учасників міжнародної наукової конференції "Наукова комунікація в цифрову епоху", проведеної в рамках днів науки в НаУКМА¹. Організаторами конференції виступили Національний університет "Києво-Могилянська академія", Українська бібліотечна асоціація, Громадська Організація "ELibUkr – Електронна бібліотека України" та Інститут післядипломної освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Свої двері Могилянська книгозбірня відкрила для гостей майже з усіх куточків України, а також Росії, Польщі, Литви, Нідерландів... Учасників триденної конференції зібралось понад півтори сотні, тож обговорення та дискусії були жвавими, насиченими і не припинялись навіть під час перерв, а поговорити було про що.

Розпочалась конференція з сесії, присвяченої науковій комунікації з точки зору дослідників, видавців, бібліотекарів. Ключовою стала доповідь Тетяни Ярошенко, кандидата історичних

наук, директора Наукової бібліотеки НаУКМА "До історії наукової комунікації. П'єса в 5 діях. Присвячено Аарону Шварцу"², яка презентувала історію наукової комунікації та її основні етапи (усна-письмова-друкована-цифрова), визначено категорії учасників цього процесу та умови його забезпечення, зокрема шляхом використання матеріалів відкритого доступу. Наступною була доповідь Надії Стрішенець, кандидата історичних наук, провідного наукового співробітника Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського "Наукова комунікація як елемент управління бібліотечним фондом", у якій зокрема була надана оцінка як перевагам, так і недолікам ресурсів відкритого доступу.

Говорячи про наукову комунікацію, не можемо не згадати про електронні часописи. На часі використання платформи Open Journal Systems³: цій темі була присвячена доповідь Дениса Солов'яненка, кандидата історичних наук, наукового співробітника Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", яка мала назву "Проект "Наукова періодика України" на платформі Open

Journal Systems"⁴. Тему створення та управління електронними журналами продовжили дві наступні доповіді: "DOI – модна тенденція, чи обов'язковий елемент сучасного наукового видання?"⁵ відповідального секретаря журналу *Biopolymers and Cell* Ірини Тихонкової та "Науковий рецензований електронний журнал: створення, просування (на прикладі журналу *Tobacco Control and Public Health in Eastern Europe*)"⁶ Тетяни Андрєєвої, кандидата медичних наук, доцента ШОЗ НаУКМА. Питання, порушені у цих доповідях, є актуальними на сьогоднішній день, враховуючи швидкий темп розповсюдження інформації та викликану цим явищем необхідність мати завжди стабільний доступ до найновіших наукових здобутків провідних вітчизняних та закордонних науковців.

Від теми наукових журналів обговорення перейшло до теми сучасних засобів поширення наукової інформації, в тому числі через відкриті електронні архіви (депозитарії). У своїй доповіді "Вплив репозитарію відкритого доступу на підвищення рейтингу ВНЗ"⁷ про це розмірковувала Вікторія Воропаєва, кандидат технічних наук, професор кафедри автоматики і телекомунікацій Донецького національного технічного університету.

Конференція продовжила свою роботу другою сесією, присвяченою створенню та використанню наукових електронних ресурсів та електронних бібліотек, зокрема міжнародним, національним та інституційним проектам і технологіям. Сесію відкрила координатор проекту ЕЛіБУкр (ElibUkr) Мілена Жердій доповіддю "Консорціум "ElibUkr: Електронна бібліотека України: що нового?"⁸. Проект, започаткований 2008 року трьома університетами України, нині перетворився в потужний Консорціум 22 університетів, до Консорціуму долучилась також Львівська національна бібліотека ім. В. Стефаника. Проект успішно продов-

жує розвиватися та пропонує доступ дослідників та студентів України до важливих світових джерел наукової інформації. З продовженням теми про проект створення багатофункціональної електронної бібліотеки з однойменною доповіддю виступила Катерина Кобильнік, доцент Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"⁹. Розмірковуючи та дискутуючи на тему управління електронними ресурсами, учасники конференції поступово перейшли до обговорення сучасних сервісів та інструментів, які допомагають оптимізувати цю роботу. Тож наступні доповіді стосувались саме таких інструментів: "Управління е-ресурсами: сучасні рішення від ExLibris"¹⁰ – Сергій Доценко, представник компанії ExLibris Ltd. та "EBSCO Discovery Service – дослідникам, студентам, бібліотекарям"¹¹ – Тетяна Чорна, заступник директора Наукової бібліотеки НаУКМА. В останній доповіді йшлося не просто про презентацію нового продукту, але й перший досвід щодо його практичного використання, адже Могиланська бібліотека стала першою серед українських бібліотек, що придбали та використовували EBSCO Discovery Service в 2012 році. Упродовж цієї сесії учасники також заслухали виступи співробітників Наукової бібліотеки НаУКМА: Олени Гімос про склад електронної колекції Могиланської бібліотеки¹², Світлани Чуканової про динаміку використання студентами гуманітарних спеціальностей електронних ресурсів від EBSCO¹³. Під кінець першого дня виступили також: кандидат фізико-математичних наук Анатолій Шепелєв (ННЦ "Харківський фізико-технічний інститут") з доповіддю про важливість бази даних INIS для дослідження теми безпеки ядерної енергетики¹⁴; Оксана Тригубченко, начальник відділу дистанційного навчання ДАККіМ з повідомленням про умови та можливості підвищення кваліфі-

кації бібліотечних працівників¹⁵; Ольга Бриндзя (Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут") про сучасні тенденції та технології оцифровки документів¹⁶. Завершився перший день конференції спільною доповіддю Валентини Пашкової та Тетяни Ярошенко про нові виклики для українських бібліотек: електронні читанки та електронні книги. Власне, було презентовано їхнє спільне нове видання "Електронні книжки та електронні читанки (рідери) в бібліотеці: з чого почати?"¹⁷.

Після офіційної частини усім учасникам була запропонована екскурсія приміщеннями Могиланської бібліотеки з розповіддю про її історію, демонстрацією фондів.

Другий конференційний день розпочався третьою сесією, присвяченою електронним ресурсам для науки та освіти, на якій були заслухані пропозиції сучасних інформаційних провайдерів. Як відомо, на сьогоднішній день сучасні бібліотеки вже неможливо уявити без електронних ресурсів наукової інформації, які активно використовуються науковцями, студентами, викладачами. Звичайно ж використання електронних ресурсів, як і будь-яких інших матеріалів, має свої переваги та недоліки.

Про переваги інноваційних досліджень з Euromonitor International розказав регіональний менеджер цієї компанії Валер'ян Готовський¹⁸. Сучасний науковий світ неможливий без використання електронних баз даних, електронних журналів та електронних книг. Про можливості використання цих ресурсів від компанії EBSCO розповідала регіональний менеджер з продаж Тереза Горецька у своїх двох доповідях, які стосувалися електронних ресурсів для академічних бібліотек¹⁹ та електронних книг для сучасних користувачів²⁰. До речі, остання доповідь навела учасників на досить цікаві роздуми щодо нової послуги –

“позичання” електронної книги. Як воно виглядає в дії? Дізнаємось ближчим часом вже цієї весни, коли Могиліянка тестуватиме цей ресурс від EBSCO. А й справді цікаво, як наші користувачі відреагують на такий ресурс, адже по завершенні терміну видачі книга автоматично зникатиме з пристрою для читання.

Представники передплатної агенції “КОНЭК” Олена Єроніна та Олександр Липенський познайомилися з новими продуктами від ProQuest: науковими базами даних²¹ та базами дисертацій²², продуктами та послугами компанії Serials Solutions²³, академічними електронними ресурсами Cambridge University Press²⁴. Агенція пропонує гнучкі системи знижок для українських бібліотек, а вже за місяць – тестові доступи для учасників Консорціуму ЕЛІБУкр до ресурсів.

Почули також присутні колеги і пропозиції компанії “БиблиоРоссия” – електронна однойменна бібліотечна система та її колекції були представлені Анастасією Айдаковою²⁵, і пропозиції Енциклопедії Britannica, викладених у відеопрезентації менеджера з розвитку цієї компанії Пола Лінарда²⁶.

Свої пропозиції також оголосили представники ТОВ “АБЕ Маркетинг” Ірина Несміянова, яка розповідала про платформу BioOne, що повинна передусім зацікавити фахівців природничих спеціальностей²⁷; представник видавничого дому “Гребен-

ников” Ігор Сітало з презентацією про ресурси Grebennikon²⁸.

Завершився другий день конференції презентацією проекту “Кассіопея – сузір’я українських книжок”, у якій співзасновники проекту Андрій Афонін та Олександр Костюк розповіли про переваги цього проекту, а також про нову послугу комплектування бібліотечних фондів за допомогою сервісу One stop shop (“купівля в одному місці”)²⁹.

Третій день конференції став завершальним, і в цей день гості вже самі вибирали захід, який вони бажали відвідати, адже до уваги учасників було запропоновано три круглих столи:

* “Проект “Наукова періодика України” на платформі Open Journal System”, представлений координатором цього проекту Денисом Солов’яненком. На круглому столі обговорювались питання розвитку функціональності видавничого пакету Open Journal Systems, засади спільної політики видавців наукової періодики України, застосування DOI, проблеми інтеграції вітчизняних видань у Scopus та багато інших нагальних питань, пов’язаних з цією темою.

* “Цифрова культура та архівна спадщина” – круглий стіл, проведений Таїсією Сидорчук, кандидатом історичних наук, науковим співробітником та завідувачем наукового архіву НаУКМА. У колі питань, обговорених на цьому заході, увійшли такі теми, як: співпраця бібліотечних, музейних та архівних закладів у створенні

цифрового контенту, оцифрування мікрофільмів, участь у міжнародних та національних проектах. Цей круглий стіл зібрав усіх небайдужих, хто переймається проблемами оцифрування документів та наукових матеріалів.

* “Відкритий доступ до наукової інформації: відкриті електронні журнали та інституційні репозитарії. Створення, розвиток, використання”. Модераторами цього заходу виступили Тетяна Ярошенко та Олена Гімос. Учасники цього круглого столу жваво обговорювали перспективи розвитку руху відкритого доступу до наукової інформації в Україні, а також ділилися проблемами створення та управління електронним репозитарієм: вибір програмного забезпечення та технічні вимоги для запуску роботи електронного архіву.

Загалом враження від цього річної конференції дуже позитивні. Сподіваємось, що колеги залишилися задоволені виступами доповідачів як вітчизняних, так й іноземних та мали змогу завести нові знайомства, побачити своїх колег, з якими давно не бачились, оцінити переваги використання електронних ресурсів та обрати цікаві пропозиції для поповнення фондів власних бібліотек.

Власне, такі заходи допомагають та сприяють комунікації науковій, професійній та й взагалі людській, тому такі конференції, можна сказати, зближують колег.

¹ [http://www.library.ukma.kiev.ua/index.php?id=single&tx_ttnews\[tt_news\]=337&cHash=ecfced75f5359ffe7ce43fa6d15a2ee](http://www.library.ukma.kiev.ua/index.php?id=single&tx_ttnews[tt_news]=337&cHash=ecfced75f5359ffe7ce43fa6d15a2ee)

² <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2076>

³ <http://pkp.sfu.ca/?q=ojs>

⁴ <http://journals.uran.ua/user/register>

⁵ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2073>

⁶ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2054>

⁷ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2075>

⁸ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2074>

⁹ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2064>

¹⁰ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2057>

¹¹ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2056>

¹² <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2063>

¹³ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2051>

¹⁴ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2070>

¹⁵ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2072>

¹⁶ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2055>

¹⁷ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2069>

¹⁸ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2062>

¹⁹ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2061>

²⁰ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2060>

²¹ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2066>

²² <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2059>

²³ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2067>

²⁴ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2058>

²⁵ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2053>

²⁶ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2065>

²⁷ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2068>

²⁸ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2071>

²⁹ <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/2052>